

कविकुलगुरुकालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालयः

महाराष्ट्रराज्यसर्वकारद्वारा संस्थापितम् UGC द्वारा प्रमाणितम् u/s 2f and 12B NAAC द्वारा B++ श्रेण्या प्रत्यायितं च

प्रशासनभवनम्, मौदामार्गः, रामटेकम् - 441106, जिल्ला- नागपुरम्)

प्राक्-शास्त्री

शैक्षणिकमण्डल्या अङ्गीकृतम् । संख्या. 2/2018, Dt. 25-04-2018 Item no.76 .

शैक्षणिकवर्षः - 2018-19 तः

(द्वादश/ +2 / इंटरमीडिएट आर्ट्स (ऐ ए) समानम्)

स्थानानि - : 50

अवधि: - : वर्षद्वयम्

परीक्षानिदर्श - : वार्षिक, पत्रनिदर्श- : 80:20

वयः सीमा- : 18 वर्षात् अधिकः न।

योग्यता – निम्नलिखितपरीक्षासु कस्यापि एकस्य उत्तीर्णता ।

- i. SSC/10th (राज्य-बोर्ड एवं भारतस्य सीबीएसई बोर्ड)
- ii. मध्यमा, श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयः, पुरी, ओडिशातः
- iii. पूर्व मध्यमा - राष्ट्रीयसंस्कृतसंस्थानम्, नवदेहली एवं सम्पूर्णानंदसंस्कृतविश्वविद्यालय, वाराणसी
- iv. कस्यापि परिक्षां कक्षारूपेण दशमकक्षासमानगौरवं दत्तमासीत् ।

पाठ्यप्रणालिका

प्राक्स्त्री – प्रथमसंवत्सरः

पत्रम् I- मराठी /हिन्दी/संस्कृत भाषा –

मरठी -

सम्पूर्णाङ्काः 100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

हिन्दी -

सम्पूर्णाङ्काः 100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

संस्कृत भाषा -

सम्पूर्णाङ्काः

100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

पत्रम् II- आङ्ग्लभाषा –

सम्पूर्णाङ्काः 100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

पत्रम्- III- आङ्ग्लभाषा – प्रथमादीक्षा

सम्पूर्णाङ्काः

100

प्रकाशकः राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् , नवदेल्ही

लेखनाङ्काः 80

पत्रम् IV – योगः ध्यानं च -

सम्पूर्णाङ्काः

100

घटकः I - साङ्ख्यदर्शनपरिचयः

अङ्काः 30

घटकः II - योगदर्शनपरिचयः

अङ्काः 25

घटकः III - अष्टाङ्गयोगः

अङ्काः 25

घटकः IV - अभ्यासः (प्राक्टिकल)

अङ्काः 20

1. सूक्ष्मव्यायामः -

1. कपोलशक्तिविकासकः	2. कर्णशक्तिवर्धकः
3. ग्रीवशक्तिविकासकः	4. करतालशक्तिविकासकः
5. मणिबन्धशक्तिविकासकः	6. पूर्णभुजशक्तिविकासकः
7. वक्षस्थलशक्तिविकासकः	8. जङ्घाशक्तिविकासकः

2. उष्ण - व्यायामः -

1. ट्विष्टिङ्ग	2. पार्श्व-अधोगमने
3. अग्र-पश्चात्गमने	4. ट्विष्टिङ्ग तथा बेंडिंग च

3. श्वसनव्यायामः-

1. हस्तान्तरगमनं तथा श्वासबहिर्गमनम्	2. ताडासनश्वसनम्
3. शीघ्र-श्वासक्रिया	4. श्वश्वसनम्
5. शशाङ्कासनम्- श्वसना	

4. आसनानि (साम्प्रदायकासनानि)

A. उत्थानम् -

1. अर्ध-कटिचक्रासनम्	2. पादहस्तासनम्
3. अर्ध-चक्रासनम्	4. त्रिकोणासनम्

5. परिवृत्त-त्रिकोणासनम्

B. उपवेशनस्थितिः -

1. पश्चिमोत्थानासनम्

2. उष्ट्रासनम्

3. वक्रासनम्

4. अर्धमत्स्येन्द्रासनम्

5. शशाङ्कासनम्

6. सुप्तवज्रासनम्

C. विश्रान्त्यासनानि -

1. शवासनम्

2. मकरासनम्

D. ध्यानासनानि-

1. पद्मासनम्

2. वज्रासनम्

3. स्वस्तिकासनम्

4. सिद्धासनम्

5. सुखासनम्

5. ध्यानम् - (विभिन्नपद्धतयः)

1. ॐ कारजपः 2. साक्षिभवः 3. श्वासस्तम्भः

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

पत्रम् -V- आधुनिकशास्त्र - : अर्थशास्त्रम्/इतिहासः/राजनीतिविज्ञानम्/ नागरिकशास्त्रम्

अर्थशास्त्रम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

इतिहासः:-

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

राजनीतिविज्ञानम्-

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्का: 20

नागरिकशास्त्रम् -

सम्पूर्णाङ्का:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्का:80

आन्तरङ्गिकाङ्का: 20

पत्रम्-VI- शास्त्रम् - व्याकरणम् / साहित्यम् / ज्योतिषम् / भारतीयदर्शनानि / जैनदर्शम् /
प्राकृतम् / पाली

व्याकरणम् -

सम्पूर्णाङ्का:100

भाग: - अ लघुसिद्धान्तकौमुदी – आदितः पञ्चसन्धिपर्यन्तम्

अङ्का:50

भाग: - ब शब्दरूपाणि धातुरूपाणि अमरकोशः रचनानुवादः च

अङ्का:50

शब्दरूपाणि – पुंलिङ्गशब्दाः - राम, हरि, भानु, पितृ, सखि, पति, गो ।

स्त्रीलिङ्गशब्दाः - रमा, मति, नदी, मातृ ।

नपुंसकलिङ्गशब्दाः - ज्ञान, वारि, मधु, जगत्, कर्मन्, मनस् ।

सर्मनामशब्दाः - युष्मद्, अस्मद्, इदम्, अदस्, तद्, एतद् ।

अङ्का:15

धातुरूपाणि -(दशसु लकारेषु)

परस्मैपदिधातवः - भू, लिख्, गम्, स्था, पठ्, पा पाने, अस् ।

आत्मनेपदिधातवः - एध्, सह्, लभ् ।

उभयपदिधातवः - कृ, दा, याच्, पच् ।

अङ्का:15

अमरकोशः - स्वर्गवर्गः

अङ्का:10

रचनानुवादः - हिन्दीतः/आङ्ग्लतः/मराठीतः संस्कृतम्, संस्कृततः
मराठी/आङ्ग्लम्/

हिन्दी
अङ्काः:10

लेखनाङ्काः:80
आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

साहित्यम् -

घटकः I- संस्कृतकवीनां सामान्यपरिचयः (काव्यानि)

घटकः II- संस्कृतवाग्बिलास द्वितीयमुद्रा

सम्पूर्णाङ्काः:100

अङ्काः 40

अङ्काः 60

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः

20

ज्योतिषम् -

वराहमिहिरस्य लघुजातकम् सम्पूर्णम्

संपूर्णाङ्काः 100

अङ्काः 100

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः

20

भारतीयदर्शनानि -

यूनिट - 1 ईशोपनिषत् (मूलमात्रम्)

यूनिट - 2 तर्कसङ्ग्रहः (मूलमात्रम्)

संपूर्णाङ्काः 100

अङ्काः 40

अङ्काः 60

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

जैनदर्शनम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

तत्त्वार्थसूत्रम् (प्रथम तः पञ्चमभागं यावत्)

अङ्काः:100

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

प्राकृतम् -

सम्पूर्णाङ्काः 100

घटकः I - प्राकृतरचनासौरभम् (पाठाः -01-45)

अङ्काः 70

घटकः II - प्राकृतकुसुमाञ्जलि (पद्य-1-6)

अङ्काः 30

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

पाली -

सम्पूर्णाङ्काः 100

घटकः I - पालीप्रवेशिका (प्रथमतः सप्तमपाठपर्यन्तः भागः -1) अङ्काः 50

घटकः II - पालीप्रवेशिका (प्रथमतः सप्तमपाठपर्यन्तः भागः -2) अङ्काः 50

लेखनाङ्काः 80

आन्तरङ्गिकाङ्काः 20

प्राक्-शास्त्रि - द्वितीयवर्षम्

पत्रम् I- मराठी /हिन्दी/संस्कृत भाषा –

मराठी -

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

हिन्दी -

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

संस्कृतभाषा -

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

पत्रम् II- आङ्ग्लभाषा –

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

पत्रम्- III- संस्कृतप्रायोगिकव्याकरणम् – द्वितीयदीक्षा

सम्पूर्णाङ्काः:100

राष्ट्रीयसंस्कृतसंस्थानद्वारा प्रकाशितम्, न्यू दिल्ली

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

पत्रम्-IV- अन्तर्जाल (विभागाः) अप्लिकेशन-

सम्पूर्णाङ्काः:100

Unit I -Fundamentals of Computers

Marks 20

1. Meaning, definition and characteristics of Computer
2. Block diagram of computer and functions of it's various parts
3. Generations of Computer
4. Types of Computers
 - a. Classification on the basis of it's type - Digital, Analog, Hybrid
 - b. Classification on the basis of purpose - General purpose computers and special purpose computers
 - c. Classification on the basis of it's configuration/memory/size - Micro, Mini, Mainframe and Super computers
5. Uses of Computer

Unit II - Essential components of Computer - Hardware and Software approaches

Marks 20

A. Hardware Components

1. Input devices - Mouse, keyboard, light pen, microphone, touch screen, joystick, scanner, digital camera, MICR, OCR, OMR, Barcode reader etc.
2. Output devices - Visual Display Unit (VDU)/ monitor, printer, plotter, speaker, multimedia projector etc.
3. Central Processing Unit (CPU)
4. Memory devices

Types of memories- a) Primary memory - RAM, ROM, Cache memory, Registers etc.

b) Secondary memory - Hard disk, floppy disk, CD ROMs, DVD, magnetic tapes, pen drives etc.

B. Software Components

1. Meaning and concept of Software
2. Types of Softwares - a) System softwares b) Application softwares c) Utility Softwares

C. Operating System

1. Concept and need of Operating System
2. Main functions of Operating System
3. Types of Operating System

Unit III - Basics of MS-WINDOWS and Networking concepts Marks 20

A. Introduction to MS-WINDOWS

1. Features of Windows
2. Windows Commands - Start/shutting down the computer, Exploring Desktop Icons, Managing folders, Basic Commands- create, open, rename, cut, copy, paste, save, delete a file/folder.

B. Networking Concepts- Concepts of LAN, MAN, WAN, 3G, 4G, Wi-Fi

C. Viruses and Protection systems

Unit IV - Introduction to MS-Office Marks 20

1. MS-Word - Word processing, Opening and closing documents, text creation and manipulation, formatting and editing text, printing of text, table handling, spell check, thesaurus, printing of word document etc.
2. MS-Excel - Statistical applications of MS-Excel, Graphical representations
3. MS- Power Point - Preparation of slides, decorating presentation, clip art, editing presentation, formatting, Animations, slide show, taking printouts/handouts
4. Use of Note pad and Paint Brush
5. Internet - History, concept of internet, features of internet, internet protocols, internet applications in the field of education.
6. E-mail and World Wide Web (WWW)

Practical:

Marks 20

- Creating a file using Notepad
- Creating Pictures, images using Paint Brush
- Creating a simple documents in MS-Word
- Creating Tables in MS-Word
- Creating a simple Worksheets with MS-Excel
- Graphically representing data in MS-Excel
- Creating a presentation with MS-Power Point
- Searching, downloading and saving information from the Internet
- Creating, sending and receiving mail.

लेखनाङ्का:80

आन्तरङ्गिकाङ्का:20

पत्रम् -V- आधुनिकशास्त्र - : अर्थशास्त्रम्/ इतिहासः / राजनीतिविज्ञानम् /
नागरिकशास्त्रम्

अर्थशास्त्रम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

इतिहासः:-

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

राजनीतिविज्ञानम्-

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

नागरिकशास्त्रम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

महाराष्ट्रसर्वकारीयविश्वविद्यालयाधारितपाठ्यप्रणालिका

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

पत्रम्-VI- आधुनिकशास्त्र - शास्त्रम् - व्याकरणम् / साहित्यम् / ज्योतिषम् /

भारतीयदर्शनानि / जैनदर्शनम् / प्राकृतम् / पाली

व्याकरणम् - सम्पूर्णाङ्काः:100

भागः अ लघुसिद्धान्तकौमुदी - अजन्तप्रकरणम्,
स्त्रीप्रत्ययप्रकरणम्, विभक्त्यर्थप्रकरणम् । -

अङ्काः:40

भागः ब लघुसिद्धान्तकौमुदी - समासप्रकरणम्, कृदन्तप्रकरणम् । -

अङ्काः:40

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

साहित्यम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

घटकः-I - बेसिक् इन्ट्रोक्षन् आन् सांस्क्रिट - रिट्टोरिसियन्य अन्ड रिहेचोरिक्

अङ्काः:40

घटकः II- संस्कृतपाग्विलासः तृतीयमुद्रा

अङ्काः:60

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

ज्योतिषम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

मूर्तचिन्तामणिः (शुभाशुभप्रकरणात् संस्कारप्रकरण पर्यन्तम्)

अङ्काः:100

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

भारतीयदर्शनानि -

सम्पूर्णाङ्काः:100

घटकः- 1 भगवद्गीता (मूलमात्रम् - द्वितीयभागः)

अङ्काः:60

घटकः- 2 भगवद्गीता (मूलमात्रम् - तृतीयभागः)

अङ्काः:40

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

जैनदर्शम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

तत्त्वार्थसूत्रम् (षष्ठात् दशमिपर्यन्तम्)

अङ्काः:100

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

प्राकृतम् -

सम्पूर्णाङ्काः:100

घटकः I – प्राकृतरचनासौरभम् - (पाठाः - 46-85)

अङ्काः:50

घटकः – II प्राकृतिकुसुमाञ्जली (गद्यम् - 1-4)

अङ्काः:50

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

पाली -

सम्पूर्णाङ्काः:100

घटकः I - पालिप्रवेशिका (8th तः 14th भागपर्यन्तं प्रथमभागात्) अङ्काः:50

घटकः II - पालिप्रवेशिका (8th तः 14th भागपर्यन्तं द्वितीयभागात्) अङ्काः:50

लेखनाङ्काः:80

आन्तरङ्गिकाङ्काः:20

सूचना : 1. पत्रम् – II, IV अवश्यपत्राणि

2. पत्रम् I, III, VI अवश्यपत्राणि इच्छाधारितपाठ्यग्रन्थाः

3. माध्यमिकबोधना तथा परिक्षा पत्रम् III & VI (केवलं संस्कृतभाषासामेव)